

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
 Pe an an : 8 fl. (6 coroane).
 Pe jumătate de an : 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
 Pentru România 15 lei anual.
 Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Limba matriculelor.

Este știut, că aşa numitele „legi bisericești”, în cuprinsul cărora este și căsătoria civilă, au fost introduse de stăpânitori nu atât că ar fi fost lipsă de ele, ci cu gândul ascuns, ca și prin aceste să se răspândească maghiarizarea.

Ne aducem aminte, că un politic maghiar a zis atunci, când se desbatreau legile aceste, că ele sunt de lipsă, și de aceea, ca fiecare om din Ungaria să simtă puterea și influența statului maghiar la cele mai de frunte întemplieri ale vieții: la nașterea copilului părintii să știe că pe nou născutul prunc statul maghiar îl ține în seamă prin registrele maghiare și tot așa la căsătorii și la moarte.

Eată pentru ce matriculanții maghiari se silesc a induce prin protocoale nume ungurești la copii.

Dar' zeloșii matriculanți au mers și mai departe. Unii din ei pretind, ca preoțimea noastră să dea extrase de matricule nu în limba bisericei noastre, în limba română, ci în limba maghiară, sub cuvânt, că ei nu pricep această limbă „străină”.

Această pretensiune nu numai că nu e dreaptă, dar' e și împotrívitoare legei și e bine, ca să știm odată curat, cum să ne purtăm peste tot și cum are să se poarte preoțimea noastră față de ea.

Limba bisericilor noastre este limba românească și în această limbă trebuie să se scrie toate actele și scrisorile lor și

Apare în fiecare Dumineca

să se poarte protocoalele. Dar' dacă cineva cere o copie din ele, cum sunt cărțile de botez, de moarte etc., e lucru vădit și firesc, că numai românește se pot da. Un extras din un protocol românesc, dat în altă limbă, fie și în limba maghiară, nu e copie, ci e un act fără valoare, fals chiar.

Biserica și preoțimea română are dreptul de a da copii din protocoale românește — și numai românește — și ca preoțimea noastră se vadă că așa este și că matriculanții n-au drept nici se ceară extrase în limba maghiară, nici se respingă pe cele românești, dăm aci hotărîrea ministerială privitoare la afacere și pe care o afișăm în un circular al episcopului dela Lugoj Dr. D. Radu.

Eată ce se zice în ea:

„Cunoscut este veneratului cler diecesan, că extrasele matriculare trebuie să se dea în forma și cu cuvintele, cari sunt în insași matricula originală și de aceea din matricula purtată în limba română nu se pot extrada extrase matriculare, decât numai în limba română.

Cu toate acestea s'a întâmplat, că un matriculant civil nu a voit să primească niste extrase matriculare extradate, conform matriculei, în limba română, ci a pretins, ca acelea să se extradă în limba maghiară. Această procedură fiind luată în apărare și de vicecomitatele comitatului respectiv, căre se provoca la paragraful 22 din instrucțiunea emanată dela ministerul reg. ung. de justiție sub nr. 27.243 ex. 1895. Preaveneratul ordinariat metropolitan gr.-cat. de Albi-Iulia și Făgăraș s'a simtit indemnitat a recurge în această cauză până

INSERATE
 se primesc în biroul administrației (strada Poplăci nr. 15.) — Telefon nr. 14.
 Un sir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
 a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

la Excelența Sa domnul ministrul regesc unguresc de interne, care, în ordinul seu de dto 1 Mai 1898 nr. 43.892/IX adresat respectivelui vicecomite, a binevoit a să declara în următorul mod:

„Paragraful 22 din instrucțiunea citată, care are scopul evident de a nu îngreuna părțile interesate cu formalități și cheltuieli de prisos, lasă în voea matriculantului să judece, că oare pricepe, respective pricepe cum se eade documentul dat în limbă străină? și astfel tot el are să judece și aceea, că ce mijloace crede a fi îndestulitoare, ca să poată înțelege cum se cuvine documentul, care nu e scris în limba maghiară? În conformitate cu acestea nu este ex-h s nici acel mijloc, ca matriculantul să-și întregească cunoștința defectuoasă de limbi prin explicații date de indivizi demni de încredere. Dar' explicaționarea acesta, respective scrisoarea, care ar cuprinde acea explicație, nu poate figura ca traducere, care să se poată slătura oficios la acte, ci matriculantul rămâne responsabil pentru fidelitatea acelei explicații. Îndată ce însă matriculantul nu mai poate lăsa asupra sa responsabilitatea în ceea-ce privește înțelegerea documentului original, și astfel se învește lipsa de traducere autentică: atunci ca traducere autentică se poate primi numai traducerea făcută de organul autorizat a face traducerea, și lă acte numai o atare traducere se poate slătura.

De organ autorizat a face traducerea se poate însă considera și acela, care a extradat documentul (extrasele matriculare) scris în limbă străină (în acest cas limba română. Red.) și d la care, avându-se în vedere interesele îndreptățite ale părților se poate în mod esențial aștepta, că să conlucre în direcționea posibilă spre usurarea lor. Dar' la tot casul este foarte de dorit, că matriculanții să se silească a și înțelegă cunoștința limbilor

FOIȚA.

Peatra înțelepciunii sau vorbe adevărate.

Adunate de I. Dariu.

Lumina adevărului luminează noaptea spiritul, virtutea curată împingește plăcerea inimii, dulcea speranță întinde în fortună mângâierea viitorului. Herder.

Fără băt nu merge prin zăpadă;
 Fără cărmaciu nu pleca pe mare;
 Fără duchul și cuvântul lui Dumnezeu
 Nu te depărta, nici-odată din casa ta.

Rückert.

Aproape de îmbucarea sa rîul devine mai mare și mai puternic, din an în an vinul bun devine mai tare și mai dulce; și cu fiecare an al vieței oamenii buni devin mai buni.

Schotter. Stotberg.

Fă ce e bine și nutrești planta divină a omenirei; cultivesă ce e frumos, și uzi (stropiști) simburele dumnezeirei. Schiller.

Doină cătănești.

Din Tîrnova.

Întocmită de Ioan Voina, croitor.

Frunză verde lemn uscat,
 Neamțule, fi blăstămat,
 Că cătăna m'ai jurat
 Să es din al meu Bănat,
 Si să merg prin depărtare
 Drumuri mari peste hotare.

Astă lună nu-i de samă
 Că duc pe fiori cătăna,
 Nu-i bună nici care vine
 Că mă duce și pe mine,
 Mă dace priu tări departe
 Să mor în singurătate,
 Să m'or trece Dunărea
 Să nu știu de casa mes,
 De casă și de părinti,
 Să n'șm cină, să n'șm prânz.

Floare verde de pe tără
 N-i astăzi mâne plecam,

Rămăi tată sănătos
 Că eu merg la Neamț în post,
 Rămăi măică 'n sănătate
 Că eu iau pușcuță 'n spate.

Hai mândro să ne iubim
 Că de loc ne despărțim,
 Că astăzi mai sed cu tine
 Si măne plec dela tine
 Si dor tu să ai de mine,
 Si drăgoșea mea s'ascunzi,
 Într'un corn de cărpă neagră,
 La zece zile-l desleagă,
 Dacă cărpă înverzește
 Să mai tragi mândro nădejde,
 Si de-i vedea că se uscă
 Freacă-n pumn și-n vînt il sufă,
 Să mesrgă la Dumnezeu,
 Ca să vadă și să-mi credă
 Că mi-ai fost mândro de dragă.

din districtul lor, cel puțin în aşa măsură, încât se poate folosi fără de traducere extrasele matriculare, cari și alimintrele se pot ușor înțelege, pentru că constau din rubricaturi și mai mult ori mai puțin au cuprins uniform.

Dacă fosă cu toate acestea ar întrevini casuri, în cari matriculanții să nu priceapă cuprinsul documentelor extradate pe teritorul tărei în altă limbă, decât cea maghiară și prezentate dinșilor, respective să nu-și poată căstiga în mod corespunzător deplină siguranță despre cuprinsul acestor documente, atunci în toate casurile acestea, documentele din chestiune să se transmită fără amânare spre traducere la mine, arătându-se cauza trimiterii".

Acestea, în urma grațioasei comunicări din partea Preavener. ordinariat metropolitan, sub nr. 2356 din 21 Maiu 1898, — le notificăm veneratului cler dicesan spre știință și acomodare.

De aci deci se vede, că extrasele matriculare trebuie să se dea românește, căci numai așa se pot folosi ca *acte*, iar dacă matriculantul civil nu le pricepe, nu are drept să le respingă și să facă greutăți părților, ci are să le transmită spre traducere ministrului.

E bine, ca preotimea noastră să-și însemne această hotărîre ministerială și când e lipsă să se provoace la ea.

„Asociațiunea” la Beiuș.

Dela adunarea anuală a marii noastre însoțiri culturale „Asociațiunea”, ce s-a ținut la Beiuș, sunt de o deosebită însemnatate hotărîrile luate în ședința a doua, de Duminecă, și influență, ce a avut-o adunarea și frumoasele sărbări asupra Românilor din Biharia și îndeosebi asupra țărănilor români din jurul Beiușului, într-o întărire a simțului național.

Starea „Asociațiunei” și hotărîrile.

Comisiunile alese în ședința I. și-au făcut raportul în ședința II. Din aceste rapoarte se vede starea „Asociațiunei” și pe baza lor adunarea își aduce hotărîrile.

Comisiunea aleasă pentru înscrierea de membri noi și incassarea de taxe raportează, că s-au înscris 5 membri fun-

daitori, 1 membru pe viață și mai mulți membri ordinari și ajutători. Ca taxe s-au incasat peste 1300 fl.

S-au înscris de membri fundatori: George Lazar, avocat în Vinga; Teodor Vancea, notar; Paul Papp, avocat în Beiuș; Demetru Negreanu, comerciant în Beiuș și Nicolau Cristea, proprietar în Beiuș. Membru pe viață s-a înscris: Dr. Coriolan Pop, avocat în Oradea-mare.

Din raportul comisiunei pentru examinarea socotelilor, se vede, că avereala „Asociațiunei” este de 170.802 fl. 81 cr. și 105.000 franci. Întrate au fost la fondul general 21.376, spese de 18.155 fl.

Desvoltarea sau înaintarea „Asociațiunei” se vede din raportul comisiunei asupra raportului general al comitetului. Raportorul dl Dr. Dăianu arată, că de cîțiva ani „Asociațiunea” înaintează frumos.

„Har Domnului, — a zis raportorul, — că acum de vre-o trei ani încoace putem constata, că peste vremea de nepăsare am trecut. Din an în an interesul pentru „Asociațiune” s-a mărit și din an în an ea însăși a știut tot mai mult să se impună poporului nostru“.

Amintește apoi despre noile stătute, pe baza căror „Asociațiunea” și-a întins cercul său de lucratie și asupra Românilor din Bănat și Ungaria și descrie apoi starea de acum a însoțirei.

După aceste venind la desbatere lucrarea literară, se amintește raportul despre cărțile existente în decursul anului și prezintă un exemplar din carte „Encyclopædia Română“.

Se primește apoi propunerea comitetului de a se scrie concurs pentru „o scriere din istoria națională” și să însărcinează comitetul să intervină la guvernul României pentru stergerea taxelor de vamă pe cărțile noastre, cari formează o pedește a dezvoltării literaturii noastre.

În adunările „Asociațiunei” s-au propus de mai multe ori, ca să se ajută rezeșile școalelor noastre lipsite. Propunerea a fost aprobată, dar nu s-a putut duce în îndeplinire din lipsă de bani.

Este o fată 'n sat la noi
Să-i dă tată-so doi boi,
Doi cocoși cu ochii scoși
Na ginere boi frumoși!
Două muște 'mpedecate
Na ginere vaci cu lapte
Să tânjală zugrăvită,
Să tânjală zugrevește
Nume 'n lume n'o peștește.
Du-te dor la mândra mea
Şezi cu ea până-i lumea
Nu-mi mai rupe inima,
Du-te la ea unde-o fi
Şezi cu ea până-i trăi
La mine nu mai veni.
Fă-'ti inimă voe busă
Batăr odată 'ntr'o lună.
Voe bună nu-mi pot face
Că nici firea nu mă trage,
Voe bună, ce să-mi fac?
Că iubesc ce nu mi-e drag.

Poesii populare.

Din Lunca (Valea-Arieșului).

Culese de Octavian German, inv.

Însuram'ăș, însura
'Mi-e mândruța tinerea,
Eu copil lelea copilă
Dorul plângă și suspină,
Eu copil lelea nevastă
Dorul plângă la fereastră,
Eu copil de un an doi
Să leliță buze moi,
Eu copil de-o lună două
Să lelea nevastă nouă.

Lelea 'naltă plecătușe
Ca tânjala cu cătușe,
Lelea 'naltă și mereie
Ca tânjala cu cărcieie,
Lelea 'naltă căt o cotcă
Eșe 'n deal și-mi face potcă,
Lelea 'naltă căt o daltă,
Dac'o duc la sapă-o calcă.

În fața acestei propuneri adunarea dela Beiuș hotărăște, ca comitetul să se pună în legătură cu consistoarele noastre bisericești-școlastice spre a culege datele despre școalele avisate la ajutor și să pornească pe baza acestor date cel puțin o mișcare morală spre binele școalelor sărace, până ce va putea să le dea ajutor material.

Mai departe comitetul central este rugat să se pună în legătură cu celelalte societăți culturale ale noastre, spre a staționa între ele și „Asociațiune” o legătură de frățietate.

În sfîrșit privitor la o mai întinsă lucrare literară, se hotărăște ca comitetul să înceapă întemeierea *despărțimintelor literare*, prin cari să se lucreze în toate ramurile de literatură.

Se iau apoi la cunoștință sumele dăruite de fruntași și bănci de-ale noastre pentru *causa națională*; se primesc noile regulamente cu unele schimbări și se face alegerea comitetului și apoi se închide ședința cu vorbiri frumoase.

Tărani la „Asociațiune”.

Vestindu-se pe sate încă de mai înainte că la Beiuș va fi o mare adunare românească, Sâmbătă au venit o mulțime mare de tărani la Beiuș, se vază adunarea.

Mai mulți fruntași voiau să le vorbească despre „Asociațiune” și atunci cele ce au urmat erau cum le descrie *Tribuna*:

„Să cînd ne găndeam la aceasta, ca să-i adunăm, să le spunem că ce-i „Asociațiunea”? — eată că *Serban de Voila* — deputatul a recunoscut starea lucrului — și adună, și trece prin pavilion și-i duce în grădină, la spatele paviloanelor.

„Domnii” sedea la banchet. Mese lungi și încărcate. Si tărani treceau alătura strigând necontentul „să trăiescă!” Unii mai rătăceau și căte un „ilian!” printre ele. Si treceau ca o tabără.

M-am dus între ei. Era soare în grădină; pe la trei d. a. Dar nu-i genă. Său împărtășit frumos „după notările”. Si ascultau sorbind toată vorba. Gendarmii și niște agenți ai poliției erau aproape, dar nu era lipsă de ei.

Din Pestisul-inf.

Culese de Cdt.

Pentru tine mândrulită

Mă bat căni pe uliță.

Pentru tine rujd 'n floare

Mă bat căni prin ocoale.

Păcurar la oi am fost

Oile nu mă cunosc,

Oile mâncele buba

Când mă văd apucă fuga,

Oile mâncele căni

Când mă văd apucă spinii.

Pentru mândra care-mi place

Trei zile la domni să face,

Pentru care 'mi-e urită

Fac una și-mi pare multă.

Pe drumul Băciu*) 'n jos

Merge badea cel frumos,

Cu căruța ferecată

Cu mândra necununată.

*) Băcia, un sat în colțul Hunedoarei.

În fine vin mai multe butoaie de bere. Și se începe împărțirea de bere. Șerban închină cu toți, și le spune vorbe frumoase, românești. Și cum beau treceau înainte pe la o masă, unde secretarii „Asociației”, împărțeau cărti ca daruri. Povești ardelenești, Cărti de rugăciuni, Acatist, Patima Domnului, Colinde, etc. S-au împărțit peste 800 de cărți cele. Și le plăceau foarte.

— Dă-mi o carte românească, domnule, de cele mai frumoase.

— Știi ceci? — Bi nu io, dar' am un pruncuț de o 12 ani, și știe bine.

— Dă-mi o carte de rugăciuni, dle, ios „grec” (gr.-or)

Altii spuneau că-s „uniați”. Mai ales cărtile de rugăciune le plăceau, că aveau chipuri frumoase pe scoarțe.

Și așa s-a împărțit rînd pe rînd mulțimea, cu câte 1 păhar de bere și o carte.

În ziua următoare au venit dintr-un sat vre-o 30 însă, bărbați și femei, în curtea episcopiească să le dăm cărti. Că au fost ieri oameni dela ei aci, și au căpătat cărti frumoase. Să le dăm și lor.

— De ce năști venitieri?

— Da n'am știut, dle, că veniam zău noi.

Cărti nu mai erau. Li-s'a însemnat însă numele și li-s'a spus, că vor primi mai târziu.

Eată căt de setos de carte e tăraniul român, chiar și în părți ca Bihorul!

Eată ce teren de lucrare mulțumitoare ar avea „Asociația noastră”!

Icoana Regelui Carol sfârnicată.

Am vestit în nrul 32 al *Foii Poporului*, că niște Unguri aflători la scăzile dela *Valcele*, în furia sălbatecă a neamului lor, au rupt portretul Regelui Carol al României, și ramele le-au aruncat afară, arătându-și și prin aceasta ura față de Români.

Foile maghiare au tăcut că „porcu 'n cucuruz”, ear' când toile românești au dat alarmă și lucrul s'a făcut cunoscut, s'au pus să cocoloșească treaba, scornind minciuna, că ventul a doborât și rupt icoana. Această minciună a scornit-o foiaza „Székely Nemzet”, și apoi au luat-o și celelalte foi, dar' acum se dovedește, că stirea aceasta nu e adevărată, căci eată ce 'i-se scrie „Gazetei Transilvaniei” în afacerea aceasta:

Hai mândro la cunnie

Pân' e frunza verde 'n viie.

Dacă frunza s'a usca

Popa nu ne-a cununa

Până Luni dimineață.

Dracul băde te-o știut

Că nu țini dragostea mult.

P'un picior te-aș fi călcăt

Dracului te-aș fi lăsat.

Din Sântimbru.

Culese de Cat

Mândră dorul dela tine

Peste multe dealuri vine,

Și-aș vine de ferbințe

Să stau în loc măș aprindă.

Focu te-ardă cătanie

Și mânile cui o scrie,

Că scrie cu tintă neagră

Când 'mi-e mândruță mai dragă.

Mă uitai din deal în lună

Să văd mândra unde lucră

Ungurii și vîntul.

Tușnad, 19/31 August 1898.

Stim. dle Redactor! Vă rog să binevoiți a publica în stimabilul ziar „Gazeta Transilvaniei” următoarea desmințire, relativ la o notiță minciinoasă a ziarului „Székely Nemzet” în chestiunea atentatului la portretul M. Sale Regelui României, comis la Vâlcele (Elöpatak). Eată despre ce e vorba:

Ziarul „Székely Nemzet” (ființă sovînistă săciască) în nrul 127 dela 29 August a. c. în rubrica știrile zilei (napi-hirek) publică o notiță sub titlul „Atentatul dela Vâlcele” (Az Elöpatak merénylet), în care cauță să maschizeze atentatul, cu o nerușinată minciună, voind să disculpe pe autorii mișei și să apere autoritatea locală, zicând, că în noaptea atentatului a fost o furtună mare în Elöpatak, care a asvîrlit portretul pe promenadă și așa s'a distrus, și apoi un servitor dimineață l-ar fi găsit și pânza ar fi dus-o în restaurant, ear' ramele rupte, din motive ușor de înțeles, le-a lăsat pe promenadă s. a.

Subsemnatul, care pe atunci mă aflam în cură la Elöpatak, declar și iau răspunderea, dle Redactor, că notița lui „Sz. Nemzet” este o perfidă și nerușinată minciună, ceci în noaptea atentatului n'a fost nici o furtună, din contră, a fost un timp foarte liniștit și frumos. Vă rog deci, a restabili devărul și a veșteji cum merită îndrăzneață și nerușinată minciună a lui „Székely Nemzet”.

Tot în acea notiță mai spune „Székely Nemzet”, că portretul s'a reparat și azi stă tot în locul unde era. La aceasta adaug numai atât, că de! frica păzește pepenii (proverb român).

D. Micu-Davidescu,
caspe la băile din Tușnad.

DIN LUME.

O învingere a Englezilor.

Pe când între Spania și Statele-Unite ale Americii de mează-noapte se tractează de pace, în Africa decurge un răsboiu, în care acum Englezii au căștigat o mare învingere.

Spre mează-ză dela țeara Egipetului, au intemeiat acum sunt 13—14 ani un fanatic Mohamedan o țeară neatinsă, care și-a întins granițele, cuprinzând și

ținuturi, cari fusese cucerite pentru Egipt. Stăpânitorii acestei țări se intitulează mahdi, care însemnează „cel condus pe cale bună” și au bătut oastea Englezilor, cari sunt un fel de organizatori ai Egipetului și oastea egipteană.

În vremea din urmă armata engleză-egipteană au început de nou lupta împotriva oastei lui mahdi și au câștigat învingeri. Cea mai mare să a întemplat acum, Vineria trecută în 2 Septembrie c. la Omdurman, unde își avea scaunul mahdiul Abdullah. Oastea dușmană a fost nimicită și risipită, ear' Abdullah a fugit cu puțini ai sei. Capitala Omdurman a fost cuprinsă de Englezi, cari sunt comandanți de Kitchener-paşa.

Se crede, că împărăția mahdiutui e nimicită, și aceasta este de mare însemnatate pentru Englezi, de oare ce prin aceasta li-se deschid noile căi de negoț spre isvoarele Nilului, în lăuntrul Africei. De aceea stirea despre învingere a produs mare veselie în Londra.

Desarmare și pace.

Pasul Tarului Rusiei Nicolae II. de a se desarma și împuțina oştirile atât de împovărtătoare și a se statorî pacea între țări, a avut mare răsunet în toată lumea. Foile tuturor popoarelor laudă acest plan, căci prin ducerea în îndeplinire să ură oamenii de multe dări grele și ar putea înainta mai bine pe terenele culturale și economice.

Sunt însă multe greutăți de invins, până-când să se poată îndeplini planul.

Anume este vorba, că nu toate popoarele și țările sunt mulțumite cu starea în care se află acum, ca apoi să rămăie tot așa și în viitor. Astfel este bunăoară Francia, care nu voește să abzică de provinciile Alsacia și Lorena, care i-au fost luate de Nemți la 1870. De aceea foile franceze nu aprobă planul Tarului, numai așa, dacă vor fi mulțumiți.

Mândrele în frunză zicând,
Săud și pe mândra mea
În frunză cum mai zicea
Mai cu unul lângă ea,
Când în brațe 'mi-o strințea
Frigurile mă prindea,
Când vedeam c'o sărăta
Mai tare mă trămura.

Bradule cetea verde,
Ce 'ti-o spune nu 'mi-i crede,
Moi guz pe tine 'n sus
Să văd mândra und' s'o dus,
Moi gol pe cleanga ta
Să văd mândra vine-o ba.
Arză-te focul de dor
Si pe tine bădisor,
Că mă-nvătași a iubi
De nu mă pot hodi;
Zua nu pot cu lucral
Noaptea nu pot cu gândul.

La ameazi unde să culcă,
Să mă duc să-i fac o umbră,
Să n'o ardă soarele
Că-i albă ca doamnele.

Trandafir cu lösia lată
Cum te mai purtam odată,
Trandafir și viorele
Și de d'alte floricele
Rămăneti acum de mine
Să vă poarte fiecine.
Pân' în lume am umblat
Voiuicește v'am purtat,
Dar' voi d'alte păsărele
Cu ciocuri de turturele,
In țeara mea să sburăți
De min' veste ca să dați.
Fcaie verde de sescără
Sănătate bună țeară,
Foiae verde de podbeal
Rămăi sănătos Ardeal.

De-aș ajunge zile multe
Să mă stiu la vară 'n munte
Săaud bradu vijăind,

Tot aşa este lucrul, între alte poare, și cu noi, Români de sub obdurea maghiară.

Maghiarii se bucură mult de planul Tarului în nădejdea, că decretându-se pace statonnică, vor putea mai ușor să maghiariseze. Întăirea maghiară însă ar face și mai mare nemulțumire și atunci numai pace nu ar fi.

De aceea zicem, că desarmarea și pacea numai așa se poate statori, dacă toate popoarele vor fi îndreptățite și mulțumite. Aceasta e și părerea foilor mari europene.

Eată părurile noastre țări la invitarea ministrului rusesc Muraviev de a lua parte la conferența de pace:

Până acum Belgia și Italia au răspuns oficios, că vor lua parte la conferență.

Anglia a răspuns fără de a spune hotărît, că va lua parte, ori ba, la conferență.

Francia nu s'a rostit. Nădejdile ce Francezii le leagă de conferență a scos din sărite cu deosebire pe Germania. Foaia „Post” scrie, că Germania e înțelesă cu Rusia, și conferența nu trebuie să se atingă de întregitatea Germaniei.

De altcum nime nu speră să rezultat mare dela conferența proiectată. Chiar și presa rusească e foarte nefiindcăzută în ea.

„Novosti” scrie, că chiar și o singură putere, care să rostească în contra țărei, e în stare să zădărnică tot lucrul. Și de oare ce e foarte probabil, că puterile nu se vor putea înțelege, conferența nu va ajunge la nici un rezultat.

Regina Olandei.

Teara Olandei nu avea Domnitor, căci murind regele Wilhelm III. a rămas după el o fată minoreană și astfel trebile țărei le conducea văduva regină, în numele fiicei sale. Acum tinere regină, cu numele Wilhelmina, a înfăptuit 18 ani și și-a ocupat tronul în 31 August c. Din acest prilej în capitala Olandei și în întreagă țară s-au dat în mai multe zile sărbări strălucite.

Tinere regină a dat o proclamație în care mulțumește poporului pentru iubirea și devotamentul seu și declară, că va susține autoritatea numelui și steagului Olandei.

Armenii măcelăriți.

Din Asia-mică earashi vin știri despre cruzimile Turcilor față de Armeni. Din Constantinopol se scrie, că patriarchul armenesc a primit vesti triste în privința aceasta. Se spune, că o mare mulțime de Armeni au fost vîrsăti cu petrolier și aprinși; alții au fost tăiați în bucăți și mulți băgați în temniță, apoi multe bisericici, mănăstiri și școale de ale Armenilor au fost jefuite și nimicite.

1848.

Cronica anului.

Vucovar, 29 August.

Orașul a fost cuprins de Jellacsics; ostașimea aflătoare acolo a trecut în partea lui. Banul a dat o poruncă în înțelesul căreia, tot omul, care va fi cu Unguri apărându-i sau facându-le orice serviciu, să fie pedepsit cu moarte. (Gaz. de Trans. 70.)

Pojon, 31 August.

Un major și 17 ofițeri din regimentul de husari Alexandru, compus mai cu seamă din Români și comandant pe câmpul de răbou, și-au înaintat demisiunea la contele Lambert, neavând încredere în fiorii regimentului, cări au declarat de repetite ori, că nu vor să lupte contra fraților lor. (S. W. 70.)

Bistrița, 31 August.

Colera a început și pe aci și încă cu o furie mai mare decât în 1836, mai cu seamă din clasele muncitorilor și culege jertfele.

Sășiile de aci încep să politise și ei, și încă cu multă pricepere.

Români încă s-au trezit din somn, și acumă pretind deregători naționali. Poporul românesc, în urma batjocurilor suferite dela Maghiari, și-a pierdut toată încrederea în Unguri. (Gaz. de Trans. 70.)

Brașov, 1 Septembrie.

Abia ni-au sosit știrile despre isprăvile lui Jellacsics și ne să pomenim cu două ordinații ministeriale. Una este adresată către toate jurisdicțiunile Transilvaniei cu poruncă, că imediat să se adune poporul și să se facă conscripție pentru recrutare. A doua ordinație sună guvernului ardelean, că în restimp de 48 ore să adune județele și să le poruncească să pună în arme un anumit număr de gardiști așa, ca Transilvania să poată trimite 60 mii ostași pe câmpul de bătălie. (Gaz. de Trans. 70.)

Cluj, 2 Septembrie.

Între Maghiarii de aci domnește un fel de nemulțumire față de cursul trebilor politice. Acuma la mulți le pare rău, că pierd capitala. Le este frică și de serbo-croați! Dar mai virtos le pare rău după »dicasterii«, căci au scăpat de multe venituri, drept aceea trimis la minister o comisiune, care se ceară, ca oficiile mai însemnante de stat să fie așezate aci și ca statul să ridice cale ferată pentru clujeni.

Pentru apărarea țărei se pregătesc cu atâta zel, că de ex. în noaptea din 27 August n. și au probat ascuțitul săbiilor unul într'altul.

Ura Ungurilor față de Români în loc să inceteze crește din zi în zi.

Oradea-mare, 3 Septembrie.

Sinodul episcopal român gr.-cat. deschis încă în 29 Aug. n. s'a încheiat azi. În șirul desbaterilor văzurăm desfășurându-se și unindu-se cu cele bisericești simțul și spiritul național românesc într-o măsură pe căt lumea nu ar fi așteptat dela Oradea. »Episcopali« au avut numai 16 voturi, până-când opoziția a întrunit 82 însă. Dintre canonici

numai unul I. S. (Szilágy?) a cucerit să zică că: »în imprejurările de aci ar fi păcat a visa despre o naționalitate românăască«. Cuvinte rostite ungurești! (Gaz. de Trans. 73.)

Pesta, 4 Septembrie.

Kossuth bolnav, că nu se poate ridica în picioare, vorbișează. Între altele propuse un apel către Europa, în care să s'arate statul neîndreptățită și Ungariei, și earăși un apel către popor. Mai departe alegerea unei comisiuni, care să cheme pe Ferdinand la Buda, spre asigurarea nouei constituții, și o comisiune care să se ocupe cu pretensiunile drepte ale Croaților.

Casa acceptă toate cu unanimitate și denumi o depuțiație de 800 însă la Viena.

(Org. Nat. nr. 17.)

Pesta, 5 Septembrie.

Depuțiația de o sută cerută de Kossuth în dieta de ieri și aleasă prin sorti încă ieri, a pornit azi la 5 ore după ameazi către Viena pentru a satisface misiunei sale.

Dieta a decretat, că până comisiunea de o sută va fi la Viena, ședințe nu va fi înținute.

(Am. Pop. 14.)

Pesta, 5 Septembrie.

Contele St. Széchenyi, min. de comunicații a nebunii, și va fi transportat în Döbling. Cauza nebuniei se zice că e prospectul fără nădejdi ce se deschide Ungurilor, și pare rău că i-a destepat, căci vede, că politica pacifică nu mai are teren; Kossuth îl duce la prăpastie și crede că pentru Maghiari nu mai este mântuire.

Întemeierea corurilor de plugari.

Conferență, ce a fost menită să se cete în adunarea despartimentului din Sălagiu al „Asociației“.

(Urmare).

Onoarează adunare generală!

Lăud de îndreptare adevărat, că „tot începutul este greu“, de bună-sănătate, că înființarea corurilor de plugari încă nu o putem numi puiul frîpt, pe care cel leneș îl așteaptă să-l cadă de sine gata în gură. Știut lucrul, că ori ce intreprindere, trebuie să-și aibă și greutățile sale, în o măsură oare-care, mai mare ori mai mică. Așa e și cu corurile, unde greutățile eu le aflu să fi în măsură cea mai mică și ușor de biruit. Ceea-ce susținem în această privință e motivat cu aceea, că astăzi — har Domnului — în toate satele avem și trebuie să avem școală bune, provăzute cu învățători harnici, cualificați și devotați sfintei lor chemări. Acești pioneri puternici, în mâinile căroră sunt incredințate soartea și viitorul popoarelor, se întrec în harnicie așa, că văzând cu ochii, pe zi ce merge, progresul cultural e tot mai imbucurător și satisfăcător. Afără de aceasta, generația mai tineră, peste tot putem zice că știe ceti și scrie, însuflarendu-se totodată de lucrurile folosite, numai dacă e bine condusă.

Mai trebuie încă să considerăm și adevărul recunoscut de toată lumea adevărat cultă, că Românul e dotat dela Dumnezeu cu cele mai multe și bune înșușiri, fiind născut filosof, poet, cântăreț și viteaz. Acestea toate sunt dovedă vie, că în înființarea corurilor de plugari, nu avem să ne teme de așa mari greutăți.

Și cu toate acestea, gânditori și cu oarece-care grije trebuie să ne întrebăm: care sunt causele, că noi Români din raionul des-

părțemēntului al XVI-lea al Asociației — ca puține excepții — ne arătam atât de răci față de înființarea corurilor; ear' frații nostri din ținuturi ca Maramureșul, Ugocia s. a. nu fac absolut nimic pe acest teren? Aici earăși ni-se impune o întrebare, tot ca și cele mai dinainte, dacă nu încă și mai delicată.

La aceasta putem răspunde încă și cu mare îndepărtare, că cauza principală aici este imprejurarea regretabilă, că în unele preparandii nu se pune destul pond pe studiul notelor și a cântului musical, de unde urmează prea firește, că tinerii candidați de învățători, cari studiază în ele, sunt lipsiți de modul de a-și lăsa cunoștințele necesare, pentru a pute instrua și conduce un cor.

Sibiul, Blajul, Aradul și Caransebeșul, putem zice, că dau atenția cuvenită muzicii și studiului notelor în preparandiele confesionale ce susțin. Noi în diecesa Gherlei stăm locului în privința aceasta, mai rău poate ca începuție cu 27 de ani, pe când preparandia era în Năsăud, cu toate, că și în Gherla este oră destinată pentru cântări în toată ziua. Urmările dănuioase pentru noi în cele ce se tin de muzică și coruri se și văd, pentru că nefind învățători instruși în note și muzică, nici că pot să aibă voie către aceea ce nu știu și prin urmare nu se poate aștepta dela dînsii a se interesa pentru coruri.

În calea, căte unul mai eutezător, căstigându-și pe cale privată unele cunoștințe musicale, se străduște și formează cu tinerimea unele așa numite „coruri“, poate în două ori. Nu-i vorba, acest fapt încă merită toată lăuda, pentru că se face totuși ceva, cum zice Românum: „Ești rău din părere, că-i mai rău fără rău“. Însă cu atâtă nu putem zice încă că avem coruri.

Referitor la cunoscerea fraților învățători în note și muzică sărăpută mult ajuta îndreptându-se greșelile trecutului prin înțearea de cursuri suplimentare în feriele de vară. Încă însă pentru vindecarea dela rădăcină a răului, trebuie să ne ridicăm vocea și să pretendem, că în toate preparandii să se propună sistematic cunoștința notelor și a muzicii.

Nu artiști în înțelesul strâns al cunoscătorului înțeleg eu să ne da preparandii, ei bărbați cunoscători pentru trebuințele și conduceră corurilor ce se vor înființa.

Veti aproba și d-voastră, că o pedeță pe care încă o putem numi de boală primejdiosă spre paguba înființării și dezvoltării corurilor de plugari și ținuta sumează a unor oameni de ai noștri, cărora le place numai și numai a critica ceea ce se face, încă îndată la începutul lucrului, deși poate că dînsii nu pricpe o boabă la cântări, la note și muzică. Ori doară nu arzim de multe ori, — ba poate ceteam și prin foi, — raporturile multora, că cu ocazia adunării cutare, în biserică a cântat corul cutare, care însă așa de slab să a produs, încât nici nu e vrednic de numele de cor. Alții din contră, mai optimiști, fac reclame prin foi, înălțând până la al șaptelea cer rezultate, cari în adevăr nu sunt așa. Adeca, din o margină într'ală, în ambele casuri, procedura e greșită. Bine să luăm calea de mijloc și adevărata, lăudând nisunile după adevărata lor valoare și fădestul îndu-ne la început și cu rezultate de mijloc, fără însă a trece la laude prea mari.

(Va urma.)

Dela „Stâna de Vale“.

— Vezi ilustrațiile. —

În raportul ce am dat în nrul trecut despre adunarea „Asociației“ la Beiuș, am amintit, că după ce s-a sfîrșit ședințele, mai mulți oaspeți au plecat în excursiune la „Stâna de Vale“. Am spus tot acolo, că locul cu acest nume este un loc de sănătate în Bihor, în mijlocul codrilor străvechi, cari sunt proprietatea Excelenței Sale episcopului Pavel. «Stâna de Vale» este un loc foarte

(a Bei-Nacht)

frumos; el are formă unei uriașe căldări, încunjurată cu munti înalți, cu toate că și ea se află la o înălțime însemnată.

În toate părțile se intind codri nesfîrșiti de brazi. O vale curge șopotind tainic prin acest loc, cărări se astern prin verdeță și zidiri frumoase în formă de vile, se zăresc în umbra brazilor străvechi.

Clima e blândă, aerul e scutit de vînturi mari și isvoarele au apă rece, cristalină. Unul dintre aceste se numește »isvorul minunilor« și se zice,

(Bei-Monschein)

că are putere vindecătoare. Apa lui este foarte rece (4° C.) și în ea vin de se scaldă țărani din depărtare.

Din acest loc încântător, unde episcopul Pavel dimpreună cu alți oaspeti, petrec o parte din vară, dăm două ilustrații.

În cea dintâi se vede bisericuța, zidită de Excelența Sa și alătura locuința episcopală, ear' ceealaltă ne înșătoșează o stâncă din imprejurime, care se înalță mare din verdeță pădurei, având crescut un falnic brad pe culmea-i prăpastioasă.

PARTEA ECONOMICĂ.

Replantarea viilor,

învățătorii și comunele.

II.

Învățătorii să nu se spară, căci împărțindu-și în mod înțelept timpul de lucrare, recreare și odihnă, precum s. p. ne învață Franklin, le va rămâne de ajuns și spre sevărirea lucrului, de care e vorba. Ziua n'are numai 5 ciasuri, căte învățătorul trebuie să le petreacă în mijlocul școlarilor, ci 24 și în acest timp multe lucruri bune poate face un învățător plin de rîvnă pentru chemarea sa, care ar fi păcat să se restrângă numai între cei 4 păreți ai școalei. Dar ceea-ce le lipsește mai mult învățătorilor nostri este un bun plan de lucrare și tocmai acesta să nu intrelase a-și-l înțeles fără zăbavă, cuprinzând în marginile lui și ce au de a face zi de zi pentru replantarea viilor din comuna, în care bunul D-zeu i-a așezat. Să cu atât mai mult o pot face și aceasta, pentru că în toată săptămâna mai au și zile de vacanță; asemenea la sărbători și mai cu seamă în lungile vacanțe de vară.

Cultivarea viței americane însă poate fi și un isvor de căștig pe seama învățătorului, pentru că înfîntând dînsul școală pentru alțiora viței americane, ar afla negreșit cumpărători, cari ar da prețuri bune pentru viață bine alătă.

Eată deci încă un lucru de mare însemnatate, atât pentru învățător, cât și pentru popor, asupra căruia atragem luară aminte a celor chemați.

III.

Cunoscând acum marea datorină ce ni-se impune tuturor pentru replantarea viilor, rămâne să zicem puține cuvinte și fruntașilor din comunele noastre, adepă preoților, primarilor, notarilor s. c. l.

De sine se pricepe, că un lucru, cum este replantarea viilor nu se poate face „până băti în palme“ și nici nu stă numai în puterea unei persoane, cum e învățătorul. Ca în toate, și aici, e neapărat de lipsă să se unească puterile.

Și numai puterea de care dispune o comună e în stare să lăua la timp măsurile trebuințioase pentru începerea și ducrea la bun sfîrșit a acestui lucru folosit.

Comuna trebuie să stea de învățător, ca dînsul să iee parte la cursuri de vierit, ajutându-l totodată și cu bani, pentru că cu chipul acesta spre binele comunei și poporului din comună să pregătește.

Comuna, întrevenind cu trecerea, de care se bucură chiar și la deregătoriile

cele mai înalte din stat, poate căștiga mai cu înlesnire viața americană dela ministerul de agricultură.

Comuna, deocamdată singur comună, poate lua și celelalte măsuri de lipsă, ca să se asigure buna reușită a mult folositoarei lucrări.

Tocmai cei din fruntea comunelor au prilejul de a se încrește despre multele date ale poporului și că aceste date, cea mai mare parte, nu se întorc spre folosul seu nemijlocit și pipăit. Prin urmare, — când e vorba de a-i da plugarului puțină să-si planteze din nou vîi bune și durabile (trainice), din cari să ajungă în scurt timp a scoate earashi venite frumoase, — va mai sta cineva în chibzui? Se va mai afia vre-un fruntaș în comunele noastre, care și în această împrejurare să se codească și să zică: „nu dăm“, „nu ne trebuie“ și a.

Incheiând această dare de seamă și acest indemn, nu ne putem răbdă să nu mai repetăm odată:

Preoți, învățători, primari, notari și toți ceilalți fruntași ai comunelor, nu întârziati a vă apuca de replantarea vîilor și spre acest sfîrșit să nu vi-se pară nici o sumă cheltuită prea mare!

Dela vîi.

Scoaterea plantelor tuberculoase și rădăcinoase.

Între plantele tuberculoase se numără s. p. crumpenele sau cartofii, între cele rădăcinoase napii, sfeclile și a. Scoaterea lor se întemplieră de regulă toamna, îndreptându-ne mai mult după umblarea timpului și mai cu seamă după temperatura aerului, decât după veștejirea și uscarea foilor.

Aceste plante îngheată și degeă foarte ușor; pentru aceea ele sunt de a se scoate și pane la adăpost înainte de îngheț, adeca în Septembrie și Octombrie. Scosul prea de timpuriu încă nu le face bine, căci se veștejesc, afară de casul, că s'ar întrebunță îngrăba după scos.

Scoaterea plantelor din vorbă se face cu mașini, cu plugul, cu sapa, cu furcoiul și cu mâna. Cu mașini anume și pluguri le scot cei-ce au — cum am zice — câmpuri întregi de asemenea plante; o astfel de scoatere se întemplieră cu mare înlesnire, dar ea pricinuște mult rău. Planta atinsă de plug cu timp se strică de tot și se pot strica cu chipul acesta grămezi întregi, stând timp îndelungat la un loc, pentru că cele stricate și împrumută putreziciunea și celor sănătoase.

Din pricina aceasta atât la pusul, cât și la scosul lor suntem siliți să ne folosim mai mult de lucrul cu mâinile, care este foarte anevoie.

6—8 femei și copii pot aduna cartofii după un singur om, care și scoate la vedeală cu furcoiul său sapa; ear după un plug de scos sunt de lipsă și adunat 25—40 persoane.

Scosul napilor și sfeclelor mai ușor se face cu ajutorul unui plug anume, cu care se dă în laturi pămîntul din apropiere, pentru a putea apuca cu mâna.

De sine înțeles, că aceasta se poate face, unde plantele sunt puse în rînduri.

După scos napii și sfeclele se curăță de pămînt și de frunze, cari sunt un nutreț bun pentru vite.

Cartofii, napii și sfeclele de semență se păstrează în pivnițe recoroase; asemenea și cei-ce ar trebui să-i ținem timp mai îndelungat. Se pot face spre acest sfîrșit și găuri în pămînt, dar se pot păstra și în grămezi acoperite deasupra pămîntului.

După scos, sfeclelor de zahăr li se ciosantă și capul cel verde — căt adeca au stat afară din pămînt — și pentru înlesnire se pot păstra acoperite cu pămînt la fața localului până s'ar duce de-a dreptul la fabrică.

Căldura pivniței să fie potrivită; prea multă căldură le face să crească sau să se vesejească; la prea multă recelă ele dejeră. Deci și una și alta lor le e spre stricare.

Plantele tuberculoase și rădăcinoase le face bine, dacă după scos se lasă pentru a se svînta și dacă se aşeză apoi în nășip sbicit, dar' nici-când nu e bine a le pune la păstrare, fiind jilave sau chiar ude și în grămadă peste olaltă fără nășip.

În lipsa pivnițelor se pot face gropi adunde, unde gerul să nu pătrundă. Făcându-se gropile numai de 1 m. adunzime și 1—1½ lățime, plantele trebuie acoperite cu pămînt de peste o jumătate metru grosime. Pămîntul acesta nu se pune deodată, ci îndată după aşezarea plantelor svintate se acoperă cu un strat de 10—20 cm. grosime, ca ele să aibă mod de aborire, ear' când începe să frigul se mai pune o pătură de 30—40 cm. grosime.

Păstrate în timpul iernii aceste plante perd mult din puterea și bunătatea lor.

Sfeclele de zahăr nu se pot ține mai mult ca până la Crăciun, ear' celelalte până în primăvară.

Întemplieră se că să degere cartofii și sfeclele trebuie ferti fără zăbavă, ear' după recire pisăti căt mai bine, puși în gropi și acoperiți cu o pătură groasă de pămînt, spre a se înăcri; în modul acesta se pot întrebui.

Despre folosirea laptelui și despre lăptării.

Laptele constă din unt, casein, zahăr de lapte și apă. Deasupra laptelui proaspăt se adună untul în formă de smântană. Celelalte părți ale laptelui se adună. Căldura înlesnește formarea smântanei și adunarea laptelui. În timp de 24 ore la 15 grade C. de căldură formarea smântanei și adunarea laptelui sunt gata. Căldura mai mare grăbește, ear' mai mică de 15 grade întârzie această lucare.

Conținând brânză, laptele are coloarea ei, adeca albă. Despărțindu-se brânza, cașul rămâne amestecat într'o fluiditate (curgăciune) verzie străvezie. Ferbându-se această fluiditate, devine earashi nestăvezie și albă, numita jintiță; amestecându-se cu otet, urda se deosebește în multe fire mici. Fluiditatea, ce rămâne după amestecarea cu otet, este zérul, care conține zaharul laptelui, căștigat prin aborire.

Zérul acesta mai cuprinde în el unele materii s. p. acid de lapte, kaliu, săruri fosforice, cari conțin pămînt.

Din 1000 litre lapte sunt:	
unt	24 părți
brânză proaspătă	110 „
urdă	50 „
zahar de lapte crud	77 „
apă	739 „

Laptele cel mai bun se produce trăind vitele în regiuni (ținuturi) mai recoroase și puțin umede.

Bunătatea laptelui atîrnă dela: soiul vacilor, dela nutremînt, dela climă și anotimp, dela timpul mai îndepărtat dela fătare. Mai e hotărîtoare și împrejurarea, că cu căt o vacă are lapte mai mult, cu atât el e puțin bun și că cu căt laptele rămâne mai mult în uger, mulgîndu-se vitele mai rar, cu atât el devine mai gras; cel muls dintâi e mai subțire, decât cel-ce rămâne mai la urmă în uger.

Un lapte aevea bun are coloare galbue, pe cănd un lapte subțire are coloare albăstră (vinete). Tot asemenea stă lucrul și cu untul.

Scăderile laptelui sunt următoarele:

1. Lapte apătos, pricinuit de nutremînt verde și umezeală, cum și din pricina, că vacile sunt bolnavicioase, mai cu seamă după boale îndelungate.

2. Lapte amar, pricinuit de o mișuire neregulată și de boale de ficat.

3. Lapte acricios și mucitaginos (mucos), pricinuit de nutremînt stricat, necurătenie vaselor de lapte și de vacile cari se gonesc adeseori.

4. Laptele se adună repede și se înăcrește ferbându-se din pricina: necurătenie, a nutremîntului rău, a viforelor și furtunilor.

5. Lapte cu sânge, din pricina, că vacile au măncat: laptele canelui, piciorul cocoșului, muguri de plopi, de arini, de pinii și a. sau că vacile au fost lovite deasupra ugerului.

6. *Lapte albastru*, pricinuit din infusori (cele mai mici animale).

Laptele cel bun se poate pierde prin o mulgere neregulată. Mulgerea se face întotdeauna cu mâna, fiindcă ea nu se poate înlocui prin ţevi de muls. În toate lăptăriile să se aibă în vedere cea mai mare curătenie.

Pivnița de lapte trebuie să aibă o temperatură de 12—15 grade C. Smântana se alege pe deplin numai la astfel de temperatură.

Cămară de lapte să fie așezată spre mează-noapte și să fie scutită de căldură prin pomi, sau alti arbori. În pămînt trebuie să fie 1—3 metri și să aibă înălțime de 6—7 metri. Zidul cel mai bun spre acest sfîrșit este cel de peatră. Ferestrele să aibă jalusi pentru a se putea produce curent (tragere de aer).

(Va urma.)

Sfaturi economice.

Curătirea sponghiilor.

Modul cel mai lesnicios pentru curătirea sponghiilor folosite este următorul: se spălă sponghia (buretele) în apă caldă (dar nu ferbinte), în care se pun cam 20 picături lezie de natron la o litră, se clătește cu apă curată și apoi se lasă în apă de brom, până se albește. Astfel spălată sponghia se pune pentru a se usca la soare, cu chipul acesta făcându-se și mai albă. După aceea se pune încă odată în apă, care conține 20 picături lezie de natron la 1 litră, și clătinându-se cu apă curată până și pierde tot mirosul de brom.

Răni produse de hamuri.

Când hamurile nu stau bine, sau când sunt rău făcute, produc răni mai mult sau mai puțin mari, cari fac pe bieții cai să sufere grozav, și care răni, înveninându-se pot da naștere la morbi grele.

Aceste răni se pot vindeca ușor cu ajutorul pânzei de ceară (mușama). Se taie o bucată de pânză curată mai mare ca rana, se unge cu vaselină, apoi se pune pe rană sub hamuri. Legătura trebuie să se țină în cea mai mare curătenie.

Acest mod de vindecare dă rezultate bune.

Îngrășarea locului pentru grâu.

Grâul isbutește numai într'un pămînt bogat din fire, sau îngrășat de curenț. După cercetările făcute s-a aflat, că grâul de pe un juger are lipsă de vr'o 17 chlgr. azot, 12 chlgr. potăse și 7 chlgr. acid fosforic și încă mai tot atâtă materii cuprinse în miriști și rădăcinile grâului. Ce ar fi prin urmare, dacă materiile supte de grâu nu s-ar întocmi la timp potrivit cu altele, dacă nu s-ar îngrășa din nou pămîntul?

Materia numită azot, grâul trebuie să o afle topită, ca humus, în pămînt sau să i-se dea într'un gunoiu dospit bine și putred, pentru că să-i poată fi de folos.

Pămînturile sărace dela fire sunt de-a se imbunătăți, pentru că la din contră grâul nu isbutește. Îmbunătățirea aceasta se face sau prin îngrășarea cu gunoiu de animale, sau prin gunoiuri măiestrite și în parte se poate suplini și prin introducerea rotațiunii în economie — ne mai lăsând ogor.

Gunoiu de animale bine dospit se cere la un juger peste 100 măji metrice și 100 chlgr. Prea mult ozot însă este stricăios grâului, făcându-l să se desvoalte (să crească) prea îngribă, și deci să cadă, rămânând fără vlagă.

Unde economii se folosesc de îngrășeminte măiestrite p. e. Guano și nitrat de Chili, aceste se dau totdeauna toamna înainte de sămănat.

Tot înainte de sămănat se dă locurilor lipsite de fosfor, făind de oase 100—200 chlgr. de juger, împrăștiindu-se cu ajutorul grapei.

Având locul lipsă de potăse și se dă săruri de Stassfurt.

Știri economice.

Reuniuni. În jumătatea primă a anului 1898 s-au intemeiat în Ungaria 216 societăți pe acțiuni cu un capital de 25 milioane florini. Între acestea sunt 8 bance, 12 casse de economii, 114 societăți de credit, 39 reuniuni de consum etc. etc. și când ne gădim, că între atâtea abia sunt 2—3 românești, pe când după numărul sufletelor ar trebui să fie cel puțin vre-o 36!

Filoxera. Hotarul orașului Sighisoara și al comunei Agârbici din comitatul Târnavei-mari a fost inchis, arătându-se filoxera în viață.

Cale ferată nouă. Ministrul de comerț a dat societăței pentru trenuri locale din Bihor concesiunea pentru o cale ferată vicinală dela Marghita până la Șimleul-Silvaniei.

Fabrici noi în Ungaria. Societatea trenurilor austro-ungare de stat vrea să înființeze în Bocșa-germană o fabrică pentru mașini agricole și în Bocșa-română una de căramizi și cheramită.

Expoziția de vite din Iași. „Deutsche Zeitung”, anunțând însemnătatea expoziției de vite, care se va organiza la 24—28 Octombrie la Iași, spune, că primarul Vienei, dl Dr. Carol Lueger, a intervenit în mod confidențial pe lângă primarii din Praga, Lemberg și Cernăuți, să viziteze împreună această expoziție însoțiti de căte un medic veterinar și de căte un consilier municipal.

Tirg de hemeiu. Începând din 6 Septembrie a. c. în fiecare Marti va fi tirg de hemeiu în Sighișoara. Prețul hemeiului este 50—70 fl. de 50 chlgr. În Stiria, Germania, Anglia, Rusia a fost slab hemeiul.

Concurs. Dela „Asociația pentru sprinținarea învățăților și sodalilor români din Brașov”, sunt de acordat opt stipendii de căte 20 fl. pentru învățății de meserii. Cererile sunt să se adresa subscrizorului comitet până în 15/27 Septembrie a. c. Brașov, 15/27 August 1898. V. L. Popovici, v-președinte, Pompiliu Dan, secretar.

Trenul Vințul-de-jos — Sibiu. Cu prima Septembrie a. c. începând se vor putea scoate la stațiunile acestui tren bilete directe pentru orice stațiune din Transilvania și Ungaria, așa că cei ce călătoresc peste Vințul-de-jos nu lipsească să scoată aici bilet nou. Bilete directe se dau și pe linile Făgăraș—Avrig și Viță—Sibiu—Turnu-Roșu, dar numai pentru stațiunile de pe aceste linii.

Umblarea vremii în Septembrie. Astronomul Ledochowky proorcește pentru luna lui Septembrie despre timp următoarele:

Din 1—10 (tot după căl. nou): timp statornic frumos cu ferbințeli. 14—22: frumos, ferbinte, din când în când furtuni. 22—26: furtuni, de altminterile cald. 27—30: foarte frumos, uscat, cald.

Din traista cu povetale.

— Răspunsuri. —

Abonamentul din Buteni. Preotul poate să dea extras matricular numai în limba matriculei, adică românește. Dacă matriculantul nu știe românește, nici nu vrea să credă că îi spun alții, e dator să trimită extrasul la ministerul de interne, ca acolo să se traducă. Așa zice ordinația ministrului de interne nrul 43.892/IX. dela 1 Mai 1898, pe care o afișă întreagă și explicată în prim-articolul „Tribunei” nrul 156 din anul acesta.

O călătorie la Ierusalim.

Făcută de Constantin Oprean din Tilișca, scrisă după povestirea lui Oprean de Iosif Mărian, invățător în Mihalț.

III.

(Urmare).

Ierusalimul are patru porți principale. Poarta Ghetsimaniei se află la partea de către răsărit. Drumul ce vine dela biserică sfântului mormânt până aci se numește „drumul crucii”. Pe el, la mâna dreaptă, cum vine omul dela biserică sfântului mormânt se află locuința lui Pilat, tot aci în apropiere se află casele lui Caiafa, în apropiere de poarta Ghetsimaniei se află ale lui Achim și Ana, unde s-a născut preacurata Fecioară. În apropiere de poarta Ghetsimaniei, în locul unde a fostul Ierusalim cel vechi, se poate vedea „Chramul lui Solomon”, sau biserică cea măreță a Jidovilor din Ierusalim, care a fost începută de profetul David și finită de fiul seu Solomon. Aici a primit Domnul Christos tăierea împrejur, tot aici a fost cu părintii sei, când a fost în etate de 12 ani. Preacurata Fecioară Maria aici a vietnit dela etatea de 3 ani până când a fost de 12 ani. La intrare, în partea dreaptă se poate vedea un foișor, în care judeca înțeleptul Solomon. În partea de către răsărit a vechei cetăți se pot vedea și acum 3 porți, cari se numesc porțile de aur, prin cari nimeni nu poate să intre. Prin aceste porți a intrat Isus în Dumineca Florilor în Ierusalim pe mânzul asinei. Aproape de locul acesta se află „scăldătoarea oii”, unde se vindecau cei bolnavi, cari intrau după ce au tăruit Domnului turbura spa, și unde Isus a vindecat pe mor-

bosul cel-ce pătimea de 38 ani. E de însemnat, că astăzi această biserică nu mai e nici jidovească, nici creștină, ci geamie turcească, în care nu poate să între nimeni fără concesiune din partea poliției turcești. Eșind pe poarta Ghetsimaniei ajungem la locul, unde l-au omorit pe archidiaconul Stefan cu petri. Mergând mai departe pe acest drum ajungem în „valea lui Iosofat” sau „valea Ghetsimaniei”, mărginită de ambele laturi cu niște dealuri mari, cari în sfanta scriptură se numesc munti, și anume: la răsărit se află muntele „Eleonului”, și muntele „Sionului”. În valea lui Iosofat e mormântul Maicei Domnului. El este săpat afund în pămînt la o adâncime de 30 trepte. Aici se află biserica, care e a răsăritenilor și a Armenilor, ca preștol servește însuși mormântul. În depărtare cam de 20—30 pași se află peștera, unde au durmit apostolii în timpul când Isus se rugă că: „Părinte, de este cu puțină să treacă dela mine pe catul acesta”, — aci e o biserică, care e a catolicilor. În ea se află o icoană, care închipue pe apostoli cum dorm, și Isus se roagă. Tot aci se află grădina Ghetsimaniei, unde s-a rugat și l-au prins pe Isus.

O așa frumosă, ca și cum e în grădina Ghetsimaniei rar cred că i se va da omului ca să vază în viață să; prin mijlocul ei se află 26 icoane, care reprezintă patimile Domnului nostru Isus. Grădina e a catolicilor.

Dela grădina aceasta mai la vale se află așa numitele urme ale lui Christos, cari sunt în peatră, aci a stat Isus când a unghii cu înălțat ochii orbului celui din naștere și l-a înălțat la fântâna Siloamului să se spele, unde și-a dobândit vederea. În apropierea acelei fântâni se află sătul arăbesc numit „Sloam”. Percurgând mai departe acest drum trecem peste muntele Eleonului, de unde s-a înălțat la cer. Peatra, ce se află în muntele acesta, e mai mult cremeni, arborii fiind cedri, din cari a fost zidită biserică cea mare din Ierusalim, apoi maslini, smochini și a. Pe muntele acesta se află mai multe mănăstiri catolice și rusești, ear' în vîrf, de unde s-a înălțat Domnul, se află o geamie turcească. Tot pe acest drum e și satul Viftania, de unde a fost Lazar, pe care l-a înviat Isus, și care a mai trăit încă 30 de ani ca patriarch, în insula Cipru. În apropierea apelor lui Solomon se află birtul, în care Sfârșineanul cel Indurat a închisit pe omul cel căzut între tăărari.

(Va urma.)

Teara-Noastră.

Descrierea Ardealului spre mează-noapte dela Murășeni la Râul-mic

Silvestru Moldovan.

(Urmare).

„La tără”.

De unde să varsă valea Ierii în Arieș, este aproape comuna românească Buru, cel din urmă sat de munte din calea noastră. De aici pleacă spre meazăza la Trăscău un drum, care trecând prin alte câteva localități, coboară în valea Murășului, la Aiud.

Dela Buru în jos Arieșul face câteva mari cotituri, oferindu-ne earashi priveliști înălțătoare, îci-colo cu stânci uriașe și de forme bizare și fantastice, cari își înălță coama plesuvă pînă verdeată.

Trecem pe lângă frumoasa stâncă Colțul-Fetei, unde drumul străbate prin o uriasă poartă tăiată în stâncă. Mai la vale dăm de părul Berchișului, care vine la Arieș din stânga. Pe valea lui păduroasă, nu departe

de Arieș, se află o frumoasă cădere de apă cu mai multe brațe. Incadrată de stânci și coaste de dealuri păduroase, cascada ne înălțășează un foarte frumos peisaj. Apa se frânge în raze și în mii de picuri argintii, cu murmur plăcut, dar când părul să umflă de torenti, murmurul se prefecă în zuzet asurzitor și undele înfuriate ale apei rostogolesc și duc cu sine până în preajma drumului de pe Arieș, petrile și bolovani, ce le stau în cale.

Pe la comuna Orfălău Arieșul își ia rămas bun dela falnicii munti, leagănu obârșiei sale, și după graiul Moților ese »la tără».

Drumul se mută pe malul drept al rîului și duce până la Turda prin Șomfalău și Sânt-Mihaiu, sate dela »tără», ținătoare mai înainte de scaunul Arieșului și cu poporațiune în majoritate ungurească. În dreapta noastră se extinde un șes cu tarine bogate, brăzdat de valuri de coline și care face parte din Câmpia-Turzii, ear' la stânga să intind de-alungul apei predealurile muntilor, cari mai în jos să împreună cu înălțimile dela Turda. Printre ele vine din stânga valea Heșdății, care să varsă în Arieș în fața Șomfalăului.

Valea Heșdății este de însemnatate din cauza, că ea își are calea prin cea mai mare și mai vestită strîmtoare sau cheie a Ardealului, prin Cheia-Turzii. Aceasta uriașă despicătură de munte, în lungime de aproape 2 chlm. și pe unele locuri abia de 5—6 m. de lată, atât la intrare cât și în interiorul ei, ne prezintă la fiecare cotitură cele mai mărețe priveliști, cu păreții ei uriași și drepti, cu deosebitele forme de stânci, cu peșterile și crepăturile ei și cu riulețul, ce curge făcând sgomot prin patul seu asternut cu bolovani și petri late. Ear' dacă ne urcăm sus pe creasta muntelui, pe marginea prăpăstiilor, unde după cum ne spune tradiția, să află urmele calului lui Alexandru-cel-Mare și unde odinioară a fost un sfânt locaș de călugări, o mănăstire românească, vom avea o foarte frumoasă și admirabilă panoramă. Peste șirurile nesfîrșite de dealuri din lăuntrul tărei, privirea nu se oprește de muntii dela granița de meazăzi și meazănoapte-răsărit ai Ardealului, perduți în ceata depărtării. Ear' mai în apropiere, dincolo de platoul mărginit cu Cheia, să extinde frumoasa Câmpia Turzii, udată de valurile argintii ale Arieșului. Cursul lui îl putem urmări până în depărtare. El face pe șes un mare semicerc și îndreptându-se spre meazăzi-răsărit își împreună la Vaidasig unde sale cu cele ale Murășului

Arieșul.

Frumosul rîu al Munților-Apuseni, care purta odinioară numele latinesc de *Auratus*, este un fluviu intern al Ardealului. El își are izvoarele la marginea apuseană a tărei și traversând munții prin o vale împodobită cu reguni romantice și peisagiuri pitorești, ese la tără și în partea de mijloc a Ardealului să perde în sinul fratelui seu mai mare, în sinul Murășului.

Alcătuit din două brațe principale — Rîul-mic și Rîul-mare — Arieșul își ia direcția spre răsărit până la Sălciva, apoi să îndreaptă spre mează-noapte-răsărit până în arătul Turzii, de unde să întoarce earashi spre răsărit până la Agârbici și în sfîrșit de aici până la Murăș are direcția de meazăzi-răsărit.

Lungimea cursului său este de 130 km. Lățimea și adâncimea îi sunt diferite: la Câmpeni este de 20—36 m. de lat și are o adâncime mijlocie de $\frac{2}{3}$ m, pe la Turda are o lățime de 50 m. și este de $1\frac{1}{2}$ m. de adânc.

Izvoarele brațului său mai mare — a Rîului-mare — se află la o înălțime de 1760 m.

peste nivelul mărei, ear' la vîrsarea lui în Murăș se coboară până la 270 m. Astfel apa Arieșului are o cădere de 1490 m., dar dela Turda în jos cădere nu trece peste 4 m. Până la Turda el are repejunea și caracterul unui rîu violent, de munte ear' de aici în jos are însușirea unui fluviu dela tără mai linistit. Dar' esundările Arieșului sunt mai periculoase tocmai pe cursul seu inferior, din cauza că aici e mai abundant în apă și pe malurile lui să estinde un loc plan, Câmpia-Turzii. De aceea pe când în munte uneori nu rupe decât câteva poduri și ieziuri, pe Câmpia-Turzii el își împrăștie valurile sale, prefăcând șesul în o mare de apă și încănd satele și tarinele de pe maluri.

Arieșul are o mulțime de afuenti,* rîulețe, văi, vălcele și păraie, dintre cari unele sacă în căldura verii, dar când timpul e ploios și pe munti să descarcă torenti de ploaie, văile și păraiele să umflă și să reped spumegând spre Arieș. Atunci ele fac pagube în tarine și grădină, rup adeseori podurile ieziuri și grămadăesc în cale mormane de noroi și petris, încât comunicația încețează, până ce să delatură petrișul rostogolit de valurile năpraznice.

Pe malurile Arieșului și în regiunea afuentilor lui se află așezate 103 localități, dintre cari cele mai însemnate sunt, ca centre, Câmpenii, Baia și Iara în munti și Turda la tără.

Mai înainte era desvoltat pe Arieș plutăritul; acum însă — deja de mai mult timp — nu mai umblă pe el plute, și să plutesc pe apă numai cu bucată lemne de foc și trunchi de brad, la depositul erarial de lemne și la fabrica de călăușă dela Turda.

Peste Arieș se află construite mai multe poduri** care să așterne o șosea care, ca o soată credincioasă, însoteste rîul până la tără. Șoseaua aceasta este una dintre cele mai însemnate căi de comunicație a Moților spre lăuntrul tărei. Ea este foarte frecventată; pe aici își fac calea căruțele »scăunenilor*** care duc spre vînzare legumi, verdeturi și poame pe pietele Baiei, Câmpenilor, Abrudului, Rosiei etc.; pe aici vedem adesea venind pe vale în jos, spre tără, caravane întregi de căruțe, încărcate cu donițe și ciubere, sau cai cu donițe și cercuri în spinare, și earashi căruțe de ale Moților încărcate cu bucăte, mergând spre casă, pe rîu în sus: tablouri pitorești, care dau viocuine regiunilor frumoase de pe valea rîului.

Tot asema ni-se prezintă pe termii Arieșului și alte tablouri idilice. Ici-colea vom vedea căte un om spelând cu diligință nesipă pe termul rîului; acestia sunt spălătorii de aur. Între rîurile noastre aurifere, cari în nesipul alviei lor poartă aur pulverisat, unul dintre cele mai bogate este Arieșul, de unde și vine numele. Pe Arieș s'au spălat aur din timpurile cele mai vechi și acest ram de căstig era odinioară înfloritor; azi spălatul aurului este redus****) Alvia Arieșului conține mai multă pulbere de aur pe cursul dintre Câmpeni și Sălciva.

(Va urma.)

*) Lenk, în Siebenbürgens geographisches etc. Lexicon (Wien 1839) înșiră cu numele 58 de afuenti ai Rîului-mare și mic și ai Arieșului, după împreunarea acestor două brațe.

**) Mai mari sunt podurile dela: Câmpeni, Baia, Vidolm, Buru, Orfălău, Turda, Agârbici, Grind și a. Dintre ele cel mai însemnat este podul Turzii, cu acoperis.

***) Astfel se numesc Unguri din fostul scaun al Arieșului, dela poalele muntilor.

****) Despre spălatul aurului în Ardeal vezi Teara-Noastră, P. I, p. 392 și Kövari, Erdély földje ritkaságai etc.

CRONICĂ.

De-ale „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. Ni-se scriu următoarele: În timpul din urmă s-au înscris parte de membri ordinari parte de ajutători următorii: Il. Sa dl Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit și vicar arhiepiscopesc; Maniu Lungu, înv., Răsinari; Antoniu Pály și Coloman Pály, măsari și antreprenori ai pompei funebre; Ioan Veza, cancelist la direcția financiară; Mihail Barabăș, măiestru cismar; Adolf Wenrich, apot. emer.; Drd. George Adam, candidat de avocat; Francisc Neuzil, compactor; Ioan Kemler, ospătar; Victor Grindeanu, sodal cismar; Constantin Coțișel, paroch, Iuliana Coțișel, preoteasă în Certegea (com. Turda Aries); Andrei Baltes, redactor; Toma Vintilă, Nic. Stroilă, Ioan Ciontea, Stefan Duca și George Muțiu, toți tipografi; Nicolae Vîlca, sodal pieler; George Spătariu, sodal măsar, Nicolae Vidrighin, comerciant; Nicolae Macrea, comptabil la »Concordia«; Vasile Baboie, funcționar la »Albina«; Ioan Miherța, chelar.

— În legătură amintesc, că fondul creat în memoria iubiților răposați și cu menirea de a da ajutoare bănești văduvelor și orfanilor meseriașilor români, a sporit cu 2 fl.; dăruiri de presidentul Reuniunii dl Victor Tordășianu, în amintirea regretatului Nicolae Sterca Șuluțiu de Cărpiniș, fost funcționar la »Albina« și răposat în Abrud. Acest fond dispune azi de un capital de 50 fl.

V+c+i.

Nouă fundație. Văduva preoteasă, d-na Susana Nan din Rășnov, lângă Brașov, a făcut o fundație de 500 fl., pe care i-a dăruit bisericei de acolo.

— Frumoasa săptă se laudă de sine.

Preoții ungurești din România. Dintre cei căiiva preoți căi biată și au Ungaria prin România, unul cu numele Nagy Sándor din Brăila ține să se facă celebru în felul seu — prin furtișuri. Nu dela noi o spunem, ci foile ungurești o constată. Un corespondent din Brăila al ziarului „Budapesti Hirlap” se plânge în numitul ziar, că preotul Nagy Sándor e un pungaș, care a dus comunitatea bisericească la sapă de lemn. Sub pretextul, că școala nu corăspunde legei și trebuie mărită, a măncat mai multe mii din banii bisericei, — pe când guvernului român nici prin minte nu-i trecea să le închidă școala. A mai măncat mai multe mii, cari s-au adunat pe seama bisericei prin colecte publice în Ungaria. A defraudat alte mii dela o societate de înmormântare. Și cu toate acestea încă nu a fost suspendat din oficiu, se plânge corespondentul. Ce să-i faci omului, dacă e mers în România dintr-o țeară, unde defraudările au devenit „us”. Nu poate fi mai altcum ca alții. Trebuie să meargă cu curentul.

Regale Carol și Tarul. Săptămâna trecută s-a desvălit la Moscova cu frumoase sărbări monumentul ridicat în amintirea Țarului Alexandru II. Țarul de acum încă a fost de față. Cu prilejul acestor sărbări dl Rosetti Solescu, trimisul României la Petersburg, a prezentat Țarului felicitările M. Sale Regelui Carol al României și guvernului român.

Sfântire de biserică. Senatul bisericesc și poporul român din Prislop (Chior) invită la sărbările sfântării bisericii gr.-catol. române din Prislop, cari se vor ține în ziua de Sfânta Maria-mică, adeă în 20 Septembrie

1898 st. n. După sfântire, la orele 1 și 1/2 va fi prânz comun și seara petrecere, al cărei venit curat este menit pe seama bisericei. Prețul intrării pentru prânzul comun și petrecere 1 fl. de persoană.

Prune de venzare. Din Mocod (comit. Bistrița-Năsăud) ni-se scrie, că acolo se va face în curând culesul de prune și roada va fi la 4000 de ferdele, din cele 180 de grădini, cari se află în intravilanul comunei. Prunele sunt foarte frumoase și de calitatea cea mai bună Bistrițiană. Facem luători aminte pe neguțătorii de poame etc. la această imprejurare înștiințându-i, că pentru informații se pot adresa la dl Toma Hentilă, proprietar în Mocod (p. u. Magyar-Nemegye).

Necrolog. Primim următorul anunț funerar: Radu Istrate, proprietar, epitet primar parochial și protopresbiteral, membru al „Fundației Șaguia”, în 5 Septembrie n. a. c., la orele 6 din zi, în anul 62 al etăței sale, și-a dat nobilul suflăt în mâinile Creatorului. Rămășițele pământești ale scumpului decedat s-au depus spre eternă odihnă Joi, în 8 Septembrie st. n., la 8 ore dimineața, în cimitirul gr.-or. din Boiu. Înfrânt de dușcere aducem aceasta la cunoștința tuturor rudenilor și cunoșcuților. Boiu, în 5 Septembrie n. 1898. Elena R. Istrate, soție; Ioan Brătilescu și soția Maria, cunună; Ioan Brătilescu, Marcu Brătilescu, Frângu Constantinescu și soția Ana, Ilie Buta și soția Maria, Zaharie Moga și soția Ana, Stan Bădilă și soția Elena, Ioan Bădilă, Nicolae Bădilă, nepoți.

— † Nicolae St. Șuluțiu, comptabil la „Albina”, un simpatic tinér, a răposat Vineri, în 2 c. la Abrud, în urma unei boale îndelungate. Din partea institutului „Albina” au fost trimiși doi delegați, ca să-i dea cea din urmă cinste la înmormântare.

Familia a publicat următorul necrolog: Nicolau Sterca Șuluțiu de Cărpiniș, funcționar la institutul de cred. și econ. „Albina” Sibiu, a răposat în Domnul Vineri, în 2 Septembrie a. c., la orele 3 1/2, dimineața, în etate de 35 ani. Înmormântarea s-a celebrat după ritul gr.-or. Duminecă, în 4 I. c., la 2 ore p. m. Cu inima sfâșiată de durere aducem acest trist cas la cunoștința tuturor rudenilor, amicilor și cunoșcuților. Abrud, la 2 Septembrie st. n. 1898. Văd. Francisca Sterca Șuluțiu n. Tobias, ca mamă. Dr. Alexandru, Amos, Sabin, Aureliu, ca frați. Văd. Florentina Terneoveanu, Lăcreția Corches, Elena, ca surori. Georgiu M. Corches, și Lavinia St. Șuluțiu n. Ciani, ca cununat și cunună.

Încunoștiințare. Făc cunoscut tuturor acelor P. T. domni, amici și prieteni, cari în timpul din urmă mi-au trimis o mulțime de întrebări relative la scrierile mele, cumcă: Toate scrierile mele și adevărată: 1. Povestile Bănatului, volumul I. cu 30 cr. 2. Povestile Bănatului, volumul II. cu 30 cr. 3. Povestile Bănatului, volumul III. cu 30 cr. Toate 3 volumele cu portretul autorului la olaltă cu 65 cr. 4. Păcală și Tăndală (poveste) cu 10 cr. 5. Balade populare din Bănat, ediție de lux, cu 1 fl., balade populare din Bănat, ediție populară cu 30 cr. 6. „Omul”, notiuni din anatomie și fisiologie și reguli igienice, manual didactic, cu 25 cr. 7. Vieata și faptele lui Stefan cel-Mare, cu 40 cr., se

pot căpăta dela „Librăria diecesană” din Caransebeș, ori dela tipografia „Aurora” din Gherla (Szamosujvár) cu prețurile arătate. Mai departe amintesc, cumcă carte de sub nrul 6. „Omul” notiuni din anatomie și fisiologie și reguli igienice pentru conservarea sănătăței și a corpului omenește, manual didactic pentru anul al IV-lea al școalei populare, pentru școalele de repetiție și pentru poporul nostru, e deja aprobată de autoritățile noastre școlare, și se poate introduce în școale cu atât mai ușor, căci până acum n-am avut nici un manual de școală de felul acesta, lăsat după cerințele de astăzi și în conformitate cu planul nostru de învățământ. Va face învățătorilor un foarte bun serviciu la propunerea „Istoriei naturale” și „Igienei”.

Valea deni, în 15 August 1898.
George Cătană, învățător.

Serbit din Novisad, provocări de ministrul Wissics ca se introducă în prerandia lor limba maghiară ca studiu obligat, și să-i dea mai multă atenție, au reșpons, că nu vor suferi în școală lor decât limba sărbească.

Așa scriu foile maghiare. Dacă așa e, salutăm pe harnicii, tovarășii de luptă.

Pungășile pe trenurile ungurești devin celebre. Atașatul militar al Suediei, Barnsteth — după cum scrie »Hazánk« — a fost trimis ca delegat ca să participe la manevrele dela Buziaș. Atașatul a și venit în Ungaria, dar înainte de a merge la Buziaș a făcut mai multe călătorii prin țară și astfel a ajuns și aici în Sibiu. La plecarea de aici și-a pus la tren o lăda mare ca pachet, în care își avea între altele și vestimentele de gală. La Lugoj, unde s-a scoborit atașatul, lada a sosit goală. Cu ajutorul unor chei false, pe tren lada a fost deschisă și s-a furat tot ce a fost în ea. De atunci înzădar se caută hoțul; și atașatul Suediei, din lipsa vestimentelor de gală, nu poate participa la manevrele dela Buziaș. Faptul acesta numai onoare nu face trenurilor ungurești devenite celebre prin pungășii. Am ajuns acolo, că la noi pe trenuri nici siguranța personală, nici a pachetelor, nu e garantată. Frumos se recomandă Ungurii înaintea străinilor.

Copil lăpădat. — Într-un vagon de clasa a III-a a trenului de Iași, s-a găsit în una din noptile trecute, pe la orele 10, o copilă în etate de vre-o trei luni. La copilă nu s-a găsit însă nici un bilet care să arate dacă a fost botezată sau nu. Micuța a fost trimisă la spitalul de copii.

Autorități lăsătoare și porci sălbătici cuceritori. Ni-se scrie din Fofeldea: În pădurea Morda, fiind tăiată de curând și deasă, s-au prăsit o mulțime de porci sălbătici (mistroi), de unde zoaptea es în cărduri mari și pustiese grozav cucuruzele cele frumoase ale bieților locuitori de pe hotarele Fofeldei, Osmanului, Colonului și Glâmbăoacei, fără ca deregătorile să fie luate vre-o măsură oare-care. Îți plânge inima de duiere văzând atâtă pradă și pe bieții oameni municii stand în picioare, sunând din clopoțe toată noaptea pe lângă cucuruzele lor, că să și apere fiecare locul său. Te uiștește atâtă nepăsare din partea autorităților, că se îngrijesc numai să și scoate leașa lor și dajdia cea mare, fără a se interesa de avutul plugarului.

Un sătean pagubit.

Monumentul Domnului Tudor. Următoarea inscripție a fost săpată pe soclul monumentului lui Tudor Vladimirescu din Tîrgu-Jiu: Ridicat-a România recuoscătoare acest monument în zilele Regelui Carol I. spre vechiuca amintire a Domnului Tudor, înainte mergătorul renașterei naționale, căzut pentru patrie și neam de mâna dușmanului în 1821.

Mișcare națională în Bohemia. Frecările dintre Nemți și Cehi sunt mai acute ca ori-și-când. Un cas foarte nistim s'a întemplat de curând, care caracterisează deplin situația. Anume pe un restaurant din Praga era expus steagul austriac negru-galbin. Steagul acesta a fost luat jos și în locul lui a fost pus steagul național ceh roșu-alb. Faptul acesta întru atâtă i-a iritat pe Nemți că oficerii au oprit pe ostași să mai mănușe în birtul acela. Nemții deasemenea au făcut legământ că nu vor mai călca în el. În schimb acum a devenit cel mai cercetat birt al Cehilor.

Profanatorii bisericii. „Gazetei Transilvaniei” i-se comunică din Satulung următorul cas revoltător:

Sâmbătă, în 15/27 August, s'a săvîrșit în biserică Sfintei Adormiri din Satulung cununia tinérului locuitor de acolo Ioan Munteanu cu Maria I. Soric. Tinerei miri abia su intrat în biserică, ca să primească sfânta taină a căsătoriei și eată că doi gendarmi se ivesc la usa bisericei, unde i-au străjuit până să sfîrșit actul religios al cununiei. Indată după aceea mirele fu luat de gendarmi de lângă mireasa sa și dus la primărie, ear' de aci la Brașov sub pretext, că el nu ar fi Ioan Munteanu, ci fratele seu George, despre care se susține că nu s-ar fi prezentat la asentare. După ce în Brașov a mai stat deținut vre-o două zile, s'a adeverit însă că bănuiala a fost netemeinică și tinérul mire, ca nevinovat fu eliberat.

Alegerea de protopop la Dobra. s'a sfîrșit cu următorul rezultat: A. S. Păcurar a câștigat 28 voturi, prof. Sirbu 7 voturi și I. Morar, preot din diecesa Caransebeșului 3 voturi.

Congresul bisericesc sărbesc. Toate încercările ce s-au făcut până acum din partea Sârbilor, de a încuraja guvernul să admită din nou convocarea congresului bisericesc, amînat în vara trecentă, au fost zădarnice.

Acum vicepresidentul congresului, baronul Jivković, convoacă pe toți membrii congresului la o conferință, ce se va ține în 18 I. c. în Neoplanta.

Obiectele acestei conferințe vor fi: discutarea modalităților prin cari s-ar putea îndupla guvernul a convoca din nou congresul cel puțin pentru deslegarea afacerilor mai grabnice.

Semn de răsboiu... Lui „P. Lloyd” i-se scriu următoarele din Monastir (Macedonia):

„În apropierea satului Krivogastan, pe linia Ueskueb-Salonic, se adună mii de cocostirci și de vulturi, cari se luară la luptă unii cu alții, facând un sgomot infernal. Lupta a durat o zi întreagă. Cocostircii au fost învinși și câmpul de luptă era acoperit cu cadavrele acestor pareri cu picioarele lungi. Populația de prin prejur a adunat cadavrele, pe cari le-a îngropat ca să nu strice aerul.

Locuitorii cred, că astă e un semn de răsboiu.”

Vai de cei învinși. Acum sosesc acasă în patrie trupele spaniole, cari au luat parte în răsboiul ispano-american. Sărmanii ostași cari au plecat la luptă, mulți, veseli, puternici și curajoși, — azi se reintorc acasă decimați, frânti și zdrobîti. Mândria lor e că deși au fost învinși, cu vrednicie și bravură s'au luptat. Sunt adevărate legende de bravură episoade din răsboiu — dar' legende adevărate. Un matroz cu numele Arnoso, a aruncat cu mâna în mare o bombă înainte de ce ar fi explodat. Un ofițer, Zoragoza, a murit salutând Spania, și ultima lui dorință a fost, ca în loc de giulgiu să-i acopere cadavrul cu un steag spaniol. Sagaja, un căpitan de marină când a văzut că naia i-se cufundă să-i împușcă pe bord. Cervera încă a cercat în repetite rînduri să se sinucidă, dar' a fost împedecat. De remarcat, că în mâinile Americanilor *nici un drapel spaniol nu a ajuns*. Când erau în strîmtuire Spaniolii mai bine îl ardeau, decât să-l lase să cadă în mâinile străinilor.

Portul întreg e plin de lume, esită întru întimpinarea nefericitilor învinși. Starea în care se reintorc sărmanii ostași acasă, e de plâns. Vestimentele li-s toate flendurite, ei sunt slabii, palizi și abia stau pe picioare. Aproape toți sunt bolnavi, frigurile galbine îi chinuesc cumplit.

Cei mai mulți din ei sunt schilavi, și toți sunt ca niște schelete, ca niște umbre ce abia se tirăesc. Mulți au murit pe cale, și mulți cad și mor în port, sărutând pămîntul tărei pentru mărire căreia au luptat. Și lumea din port plânge vîzîndu-i, și întreg Madridul e în doliu, nici un glas, nici un accent rătăcit de bucurie nu se aude.

Națiunea spaniolă își jelește mândria înfrântă și fiii jertfiți în răsboiu.

Naționalitatea Papilor. După naționalitate, scaunul Papilor dela Roma a fost până acum ocupat de 195 Italiani, 15 Franțezi, 14 Greci, 8 Sirieni, 6 Nemți, 5 Spanioli, 2 Africani, 2 Dalmațieni, 2 din Savoia, 1 Englez, 1 Portughez și 1 Holandes. Cel mai bătrân din Papi a fost Grigorie IX., ales în etate de 86 ani și mort în vîrstă de o sută de ani.

Rugăciunea lui Bismarck. Când Bismarck, „omul de fer”, cum se numia pentru tăria lui, își presimțea sfîrșitul, a rostit o rugăciune pioasă.

Intr-o seară, când i-au părăsit toți cei din jnr, lăsându-l singur ca să se odihnească, temutul cancelar și-a împreunat mâinile și a început să se roage. La început lin, apoi cu glas mai tare, lucat se auzia și în chilia vecină, a căreia ușă din întemplantare a fost deschisă, și în care se afla medicul. Bismarck se ruga să-i dea Dumnezeu o moarte ușoară și liniștită, și să păzească Germania de rele, deapurea să păstreze puternică și unită.

Aceasta a fost cea din urmă rugăciune a lui Bismarck, după care în curând și-a pierdut conștiința, și a început să tragă de moarte.

Omor. Un țărăan din Avrig, comitatul Sibiuului, cu numele Vasile Ranga, în săptămâna trecută și-a împușcat soția — că care de un timp încoace nu se deosebă la olaltă — împreună cu un frate al ei, care și venise întrajutor. Maierea a murit îndată, ear' fratele ei peste 2 zile. Ucigașul a încercat apoi cu un ențită să se înjunghie, făcându-și însă o rană ușoară. El a fost arestat.

Archiducele Francisc Ferdinand la o nuntă românească. O telegramă cu data de 5 Septembrie anunță, că Archiducele Francisc Ferdinand în timpul petrecerii sale în Buziaș, auzind, că în acea zi va fi o nuntă românească, s'a prezentat însuși la locul petrecerii, a agrăit pe mire și pe mireasă și i-a cinstit cu 200 fl. Mireasa i-a sărutat mâna Archiducelui și apoi i-a dus-o la frunte, aşa precum se obicea prin partea locului. Archiducele a fost foarte încantat de obiceiurile și felul cum se fac nuntele noastre.

„Albina”. A eșit nrul 47 al acestei reviste encyclopedice poporale, ca de obicei cu un cuprins bogat și variat. Este titlul articolelor:

Silvestru Moldovan: Descrierea Ardealului (din *Țara Noastră*, P. I) — *I. Onu*: lebăda (Legendă). — *V. S. Moga*: Cronica agricolă și comercială. — *D. Popescu*: Locuința țărănuilui. — *I. Negoeșcu*: Albinele și roirea lor. — *B. G. Asan*: Insulele Spitzberg și Insula urșilor. — Cresterea și înțarea caprelor. — *N. Gădeanu*: Cei doi frați cu o informație scolare. — Sfaturi practice. — Bibliografie. — Mulțumiri. — Fapt lăudabil. — Din public. — Adrese către redacție.

Ilustrații: O vedere din Ardeal. — Biserica Adormirea din Moscova, unde s'a încoronat Țarul. — Atragem luarea aminte asupra acestei reviste bună și folositoare. Ea apare în fiecare Dumineacă și costă pe an 8 lei. (Redacția și administrația, strada Măntuleasa nr. 9, București).

A V I S.

Subscrisa administrație roagă pe toți acer cetitorii, cari au cerut și primit „Foaia Poporului” pe credit (în credință) să binevoiască a trimite căt mai curând prețul abonamentului. Administrația

Foaia Poporului.

R Ī S.

Împărțirea legilor.

Când s'au împărțit legile, merseră la D-zeu toate popoarele, mai întâi Jidanul, apoi Neamțul, apoi Ungurul, apoi Românul, dar' pe când vin Tiganii, erau deja toate legile împărțite. Atunci îi întreabă D-zeu: Pentru ce au venit așa târziu? Ei spuseră că au rămas măncând mure la marginea satului. Atunci zise D-zeu: Negri și burburuți să fiți dar', ca mura, și locuința să vă fie la marginea satului, — și așa sunt până azi.

De George Răducanu Sechineanul.

POSTA REDACTIEI.

Mai mulți săteni în Zorlențul-mic. Scrisoarea nu se poate publica. Încât pentru foi spuneți lui Olar și la orice care le ia dela postă și nu's pe numele lui, că aceasta nu e ierarh și dacă se vor mai încerca să o facă, vom face arătare la locurile cuviincioase și apoi vor vedea ce vor păti.

D. B. în Bania. Ne pare rău, dar' versurile trimise nu le vădă mesura. Spune-i băianului să adune poesii dela popor, dar' întocmai cum le are poporul, neschimbate, cari plac la toți și le publicăm cu placere. Cele trimise în urmă nu se pot publica.

I. D. în Br. Multumite. Am dispus trimiterea nrilor. Eu mi-s esc etc. și pășă pe note de Tr. Brătescu, în Bistrița. Procură notele dela el.

Abon. 7551 Ternova. Ne-ai îndatora foarte mult, dacă ne-ai trimite poesii adunate dela popor, neschimbate, cari plac la toți și le publicăm cu placere. Cele trimise în urmă nu se pot publica.

D. P. în Leș. „Foaia Pop.” de pe 1896 nu o avem spre vânzare; de pe 1897 o avem pentru prețul de 3 fl.

Pentru redacție și editură responsabil: Andrei Baltes. Proprietar: Pentru „Tipografia” societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Călindarul săptămânei.

Zilele	Călindarul vechiu	Călind. nou	Soarele
Duminică	Duminica a 14-a d. Ros., gl. 5, sf. 3.	răs.	ap.
Dum.	30 PP. Al. Ioan și Pav.	11 Prot.	5 40 6 20
Luni	31 Brăul Preac. Mariei	12 Macedoniu	5 42 6 18
Martă	1 † Cuv. Sim. stâlp.	13 Matern.	5 44 6 16
Merc.	2 Muc. Mamant	14 Înălt. S. †	5 45 6 15
Joi	3 Muc. Antim	15 Nicodem	5 47 6 13
Vineri	4 M. Vavila și Moise P.	16 Ludmila	5 49 6 11
Sâmbătă	5 Pror. Zacharia	17 Lambert	5 51 6 9

Tîrgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.
Mercuri, 2 Septembrie: Sibiu (2 zile înainte tîrg de cai, 2 zile mai înainte tîrg de vite), Zam.
Joi, 3 Septembrie: Brad.
Vineri, 4 Septembrie: Cața, Görgény, Maros-Ugra, Satulung.
Sâmbătă, 5 Septembrie: Marcod.
Sâmbătă, 5 și Duminică, 6 Septembrie: Ciachigărău.
Duminică, 6 Septembrie: Lupșa.

Păsune de oi pentru iarnă.

400 jugere pămînt se dau în arîndă și 100 cară de fén se află de vînzare în hotarul Crișului (Keresd), comitatul Tîrnava-mare, posta ultimă Dânos și stațiunea cea mai aproape tot Dânos. Condițiunile de plată foarte favorabile.

[1640] 2 - 2

George Bloos,
proprietar.

La librăria „Tipografia”, soc. pe acțiuni în Sibiu se vînd:

Operele preotului Kneipp:

Sfaturi

asupra

Sănătății copiilor sau îngrijirile

ce trebuie date copiilor bolnavi și sănătoși.

Prețul 1 fl. v. a.

Precum și

CURA DE APĂ.

Cum trebuie să trăiți.

Testamentul meu și Conferințe publice.

Prețul 1 fl. 50 or.

„Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

„Istoria Transilvaniei”

de

George Barițiu.

Monumentalul op al regretatului nostru istoric: „Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 ani din urmă”, se poate procura de acum cu preț redus!

Volumul I.

broș. în loc de fl. 4.20 numai cu fl. 2.50, leg. fl. 3.30.

Volumul II.

broș. în loc de fl. 4.— numai cu fl. 2.—, leg. fl. 2.80.

Volumul III.

broș. în loc de fl. 2.80 numai cu fl. 2.—, leg. fl. 2.80.

Opul întreg:

broș. în 3 vol. în loc de fl. 11.— numai cu fl. 6.50 — pese florini și cincizeci cr. v. a., leg. fl. 8.60.

Aceasta carte n-ar fi iertat să lipsească din casa nici unui bun Român.

Masini de sămănat

practice și ieftine, se află în deposit

la

[1710] 1—2

Andreiu Rieger,prima fabrică ardeleană de mașini economice
și turnătorie de fer, în Sibiu.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. publicului, că am început a pregăti în atelierul meu de lăcaș artistic și

casse contra focului și spargerei

în execuțare solidă, pe lângă prețuri moderate, și deja am gata un deposit de casse lucrate de mine.

Cu toată stima

SAMUEL SCHUSTER,

Hundsrücken nr. 23.

Prețuri ieftine, culante condiționi de platire.**CRISĂ MARE!**

New-York și Londra nu au cruat nici continental european și o mare fabrică de argintării s'a simțit indemnăta a desface provisinea sa mare numai pe lângă o mică remunerăriune a puterilor de lucru. Cu executarea acestui mandat sunt eu împuternicit Expedez deci ori și cui obiectele următoare pe lângă simplă remunerare de fl. 6.60 și anume:

6 cuțite fine cu tâșă veritabil englez,
6 furculițe de argint patent american dintr'o bucătă,
6 linguri de argint patent american,
12 lingurițe de argint patent american,
1 lingură pentru supă, de argint patent american,
1 lingură pentru lapte, de argint patent american,
2 păhare pentru ouă, de argint patent american,
6 tave Victoria englezesti,
2 fesnice frumoase de masă,
1 sitită pentru ceaiu,
1 lopătică pentru zăhar pisat.
44 de bucată la olaltă numai fl. 6.60.

Toate aceste 44 de bucată au costat mai multe fl. 40 și se pot căpăta acum pentru prețul minimal de fl. 6.60. Argintul patent american este un metal cu totul alb, care își păstrează culoarea timp de 25 ani pe garanță. Ca dovada cea mai bună, că inseratul acesta nu e

nici o înșelăciune

mă oblig prin aceasta în public, să retrimit banii fără nici o impiedicare tuturora cărora nu le convine marfa. Nimenei să nu lase deci prilejul acesta admirabil și să-și procure splendidă garnitură, care e cu deosebire acomodată ca

present admirabil de nuntă și ocasiune

precum și pentru toate gospodăriile mai bune

Se capătă numai la

[1614] 3—5

A. Hirschberg,

agentură principală a fabricelor americane unite de argintărie patent

Viena, II., Rembrandstrasse 19/7. — Telefon nr. 7114.

Expediția în provință se face cu rambursă sau pe lângă anticipația sumei.

Praful necesar de curățit 10 cr.

Veritabil numai cu marca înregistrată de-alături (metal higienic).

Extras din scrisorile de recunoștință:

Stimate dle! Sunt foarte mulțumit cu garnitura. Vă rog să ma trimiteți trei garnituri de aceste la adresa cununătă mele br. Nyáry născ. Somogyi la Szántó. Pilis.

Primind expediiția sunt mulțumit. Vă rog încă de o splendidă garnitură de fl. 6.60. Cluj.

Br. Iuliu Nyáry.

Baronesa Bánffy.

Chiar și o mii de oi

primesc în iernatic, pe lângă condițiuni ce le-am putut stabili prin înțelegere comună, la moșia mea din Kodor, unde spre scopul acesta am adunat o mare cantitate de fân de cea mai bună calitate, otavă de trifoiu, paie de ovăz și măzăriche. Eventual oila pot rămâne și în văratec la mine, putându-le pune la dispoziție fănețele mele de păsunat bogate în producerea de iarba dulce de prima calitate. Moșia este în depărtare de 2 kilometri de Dej, unde cașul și urda se poate vinde cu preț.

Weisz Márton,

[1697] 1—1 Kodor, u. p. Deés.

„Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

A eșit de sub tipar:

Însotirile de credit

împreună cu

însotiri de consum, de vânzare, de vileri, de lăptării etc. și instrucțiunile trebuințioase.

Indreptare practică

pentru

înființarea și conducerea de astfel de însotiri
de

F. W. RAIFFEISEN.

Edițunea a V-a:

Traducere autorizată de

Dr. Aurel Brote,

directorul băncii gen. de asigurare m. „Transilvania”

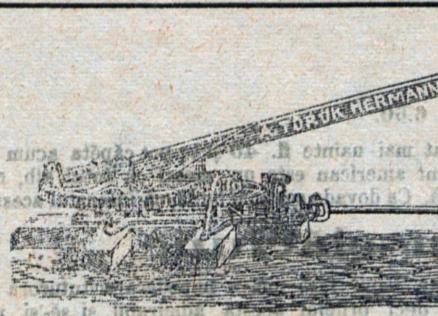
EDITURA

„Rezultatul reușit al agricultură din comitatul Sibiului”
(280 pagini mari).

Cartea costă 80 cr. (cu porto postal 90 cr.
recomandată 1 fl.) și se poate cumpăra dela

„Tipografia”,
s.c. pe acțiuni în Sibiu.

Mașini de unele pentru sunări și lacătari.

Andreiu Török,

fabrică de mașini agricole în Sibiu, Jungenwaldstrasse nr. 1,
(Poarta Cisnădiei),

recomandă p. t. publicului marele seu magazin de tot felul de mașini agricole, anumit:

Mașini de trierat purtate cu mâna și de cai, cel mai nou sistem, mașini de trierat și curățit (ales) purtate de cai, vaporii sau motori, mașini de ales grâul în 4 mărimi deosebite, triere, în 10 mărimi și calități, teascuri pentru oleiu și mașini pentru tescuit sêmeantă de oleiu, stropitori contra peronosporei sistem Vermorel, ieftine și de un fabricat excelent, diferite feluri de pluguri, mașini de semenat, de sfârmit cuceruzul etc.

Representanța renumitelor fabrici de motori cu benzină și petroleu, precum coase „garanție”.

Noutate: Mori patent „Simplex” și „Original”, purtate de cai ori motori. Aceste mori macină sau răjnesc (urluesc) grâu, orz și cuceruz în diferite finețe, după plac. Cea mai bună și mai ieftină moară a timpului.

Să se ceară liste de prețuri, care se trimit gratis și franco.

Prețuri ieftine, culante condiții de platire.

[707] 14—22

Reparaturi de mașini se primesc și se execută prompt și ieftin sub garanție.